

Fašisti izgnali francoskega konzula iz Barcelone

Akcija izzvala nove komplikacije v momentu, ko je Francija nameravala priznati fašistični režim. Ostanek lojalistične armade vztraja v borbi v severnem delu Katalonije. Čez sto oseb ubitih v bombardiranju Madrida in Valencije. Mussolinijeva vlada revdirala svoje stališče napram Španiji

Pariz, 13. febr. — Akcija fašističnih avtoritet v Barceloni, so izgnali francoskega konzula, je izzvala nove zapletljive te v času, ko je francoski zunanji minister Georges Bonnet izjavil, da bo Francija priznala Francov režim v Španiji. Točeno so španski fašisti zapeli mejo pri Hendayju, kar pomeni, da bodo morale francoske avtoritete nasiljevali tisoče tujih beguncev, ki so se nameravali vrniti iz Perpignana, Francija, v fašistično Španijo. Fašisti so zapeli mejo kljub dogovoru s francosko vlado, v katerem so obljubili, da ne bodo izpustili beguncev, ki se hočejo vrniti v Španijo.

Izgon konzula je vzbudil nezadovoljstvo kabineta, ki so prej dobili zagotovilo od generala Franca, da je pripravljen skleniti prijateljsko zvezo s Francijo. Kljub temu je Bonnet izjavil, da bo Francija priznala Francov režim in bo zgledu Francije sledila španska vlada.

Perpignan, Francija, 13. febr. — Lojalistična armada 35.000 ljudi se še vedno upira fašistom v severovzhodnem delu Katalonije in v pirinejskem gorovju. Španske čete so zasedle pozicije blizu Perpignana, odločno odbijajo fašistične napade. Srdite bitke so tekli v sektorju Comprodun, kjer od Prats de Molla v bližini francosko-španske meje. Lojalistične čete so dobro oborožene in založene z živili, toda kljub temu se ne bodo mogle dolgo upirati upornikom.

Fašistični topovi bombardirajo Madrid, kamor je včeraj došel Juan Negrin, predsednik španske ljudske vlade, s člani njegovega kabineta iz Valencije. Topovi so ubili šestnajst prebivalcev v Madridu, ki je postal glavno mesto španske vlade, čez dvajset pa je bilo ranjenih.

Čez sto oseb je bilo ubitih v fašističnem letalskem napadu na Valencijo, Jativo in Alicante. Italci so vrgli okrog 120 bomb na slednje mesto v napadu, ki je trajal eno uro.

Rim, 13. febr. — Virginio Gayda, urednik Mussolinijevega lista Il Giornale d'Italia, je včeraj popravil svojo prejšnjo deklaracijo in izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog. Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog.

Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog. Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog.

Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog. Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog.

Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog. Gayda je izjavil, da Italija ne bo izkoristila Francove zmage v Španiji v svoj prilog.

Naciji odnehali v gónji proti židom

Poročilo načelnika odbora za begunce

London, 13. febr. — George Rublee, načelnik mednarodnega odbora za begunce, je včeraj informiral člane odbora, da je Hitler obljubil umaknitev restrikcij, ki omenjujejo židovske aktivnosti v industrijah in trgovini, če bo odbor sprejel njegov načrt glede izselitve židov iz Nemčije. Dalje je obljubil "politično premirje", ako bo odbor odobril načrt.

Hitlerjeva koncesija je, da židje lahko vzamejo s seboj del imetja in kapitala, ki pa ne sme presegati petnajst odstotkov. Dalje je sprejel Rubleejevo sugestijo glede ustanovitve centralnega urada, ki naj bi nadziral izseljevanje židov iz Nemčije.

Člani odbora za begunce se bodo danes ponovno sestali na svoji seji v Londonu in razpravljali o Hitlerjevih pogojih.

Aretacije nemških reporterjev v Parizu

Pariz, 13. febr. — Aretacije treh reporterjev nemških listov in izgon 27 Nemcev iz Pariza so izzvali jezo v nemških diplomatskih krogih. Grof Johannes von Welczek, nemški poslanik v Parizu, je zahteval pojasnila od francoskega zunanjega ministra. Med aretiranimi sta dopisnik berlinskega lista Boersenzitung in njegova žena.

Železniška nesreča v Španiji

Barcelona, Španija, 13. febr. — Trideset oseb je bilo ubitih in čez sto ranjenih, ko je potniški vlak treščil v tovorni vlak v Graciji, predmestju Barcelone. Avtoritete pravijo, da so odgovorile zavore in to je povzročilo nesrečo.

Hearst priznal učinkovitost stavke

Konferenca reprezentantov časniške unije

Chicago. — Uprava dveh tujekajšnih Hearstovih listov je priznala učinkovitost stavke časniškega sindikata, ki se je zatekla k silišču po injunkciji, da omeji stavkovne aktivnosti. V peticiji je priznala, da je stavka rezultirala v veliki izgubi naročnikov in oglasov, dočim je prej trdila, da je stavka neučinkovita.

Začasna injunkcija, ki jo je izdal sodnik Grover C. Niemeyer, prepoveduje uniji vmešavanje v kontraktne odnose med listoma Evening American in Herald & Examiner in firmami, ki oglašajo v Hearstovih listih. Injunktija je tudi omejila število piketov.

Nekaj dni prej je uprava Hearstovih listov vložila tožbo proti uniji časniškega sindikata, ki zahteva odškodnino \$50.000. Za to vsoto je bila oškodovana, ker je 283 firm ustavilo oglaševanje. Voditelji gilda pravijo, da je čez 300 firm ustavilo oglaševanje, odkar traja stavka.

Jonathan Eddy, podpredsednik Ameriškega časniškega sindikata, je sklical splošno konferenco reprezentantov unij, ki imajo pogodbe s Hearstovimi listi v drugih mestih. Konferenca se bo pričela v Chicagu 1. marca.

Eddy je sklical konferenco potem, ko so stavarji soglasno odklonili pogoje glede poravnave konflikta, katere je stavil Edward Woods, pravni svetovalec uprave Hearstovih listov v Chicagu.

"Več časniških unij je naznanilo, da bodo poslane svoje reprezentante na splošno konferenco," je rekel Eddy. "Dokler ne bo eksekutiva gilda podala svoje sodbe o obstoječi situaciji, naj krajevne unije, ki imajo pogodbe s Hearstovimi listi zunaj Chicaga, previdno postopajo v pogajanjih."

Bitka med fašisti in komunisti v Parizu

Pariz, 13. febr. — Dvanajst oseb je bilo ranjenih včeraj v bitki med komunisti, fašisti in

OKUPACIJA KITAJSKEGA OTOKA IZZVALA PROTEST

Tokio zaniha trditev glede kršenja dogovora

KAISEK OPOZARJA NA NEVARNOST

Tokio, 13. febr. — Charles Arlene-Henry, francoski poslanik v Tokiju, se je danes oglašil v uradu japonskega zunanjega ministra Hačira Arite in odločno protestiral proti japonski okupaciji kitajskega otoka Hainana. Ta otok leži v bližini francoske Indokine in okupacija ogroža pomorsko zvezo med Francijo in Indokino. Od Velike Britanije se pričakuje, da bo sledila Franciji in da bo tudi ona vložila protest pri tokijski vladi.

Arita je povedal francoskemu poslaniku, da bo japonska okupacija otoka trajala le toliko časa, dokler bo potrebna iz militarističnih ozirov. Arita je tudi pobijal trditve poslanika, da je Japonska z zavzetjem otoka kršila dogovor, ki ga je sklenila s Francijo pred dvema letoma.

Cungking, Kitajska, 13. febr. — General Chiang Kaišek, vrhovnik poveljnik kitajske oborožene sile, je včeraj opozoril Francijo, Veliko Britanijo in Ameriko, da japonska okupacija otoka Hainana je "pričetek japonske dominacije Pacifika." Ta ogroža francosko-angleško pomorsko zvezo s kolonijami ter ameriške in angleške pomorske baze ob Havajskem otočju in v Singapuru.

Tri ameriške bojne ladje — Memphis, Trenton in Milwaukee — so se preteklo leto udeležile manevrov angleške bojne mornarice v Singapuru.

Kaišek pravi v svojem svarišču, da hočejo Japonci ustanoviti strateški trikot na Pacifiku z namenom, da ob prvi priliki zasedejo Havaj in Filippine.

rojalisti. Policija, ki je bila pozvana v akcijo, da razžene izgrednike, je aretirala čez 50 oseb.

Domače vesti

Smrtna kosa je zelo aktivna v Clevelandu

Cleveland. — Zadnje dni so umrli: Mary Kužnik, roj. Furlan, stara 52 let in doma iz Verde pri Vrhniki. V Ameriki je živela 36 let in tu zapuška moža, štiri sinove, pet hčera in brata. — Anton Stih, star 66 let in rojen v Cesti pri Dobrem polju. V Ameriki je bil 47 let in tu zapuška žena, dva sinova in štiri hčere. Bil je član društva 5 SNPJ. — Mary Bosković, roj. Tomše, stara 74 let in doma iz Mrzle vasi pri Catežu na Dolenjskem. Tu je bila 29 let in zapuška dva sinova, v De Pueju, Ill., pa hčer. — Frank Murn, doma iz Vrhuca pri Doberni in v Ameriki je bil 43 let. — Jos. Pogacnik, star 63 let in doma od Kranja; v Ameriki je bil 30 let in tu zapuška svaka, v starem kraju pa žena in dve hčeri. Bil je član SNPJ. — Jos. Stopar, star 19 let in rojen tu; zapuška mater, očima in brata. — Rose Pire, roj. Gorencič stara 46 let in doma iz Suhorja pri Toplicah, Novo mesto; v Ameriki je bila 30 let in tu zapuška moža, dva otroka in sestro. — Jos. Korošec, star 30 let in rojen v Forest Cityju, Pa.; zapuška starša, dva brata in sestro. — Mary Segar, roj. Jaklič, stara 58 let in doma iz Zapotoka pri Robu. V Ameriki je bila 34 let in tu zapuška moža, dva sinova in štiri hčere.

Calumetске novice

Calumet, Mich. — Rudolf Klobučar je bil aretiran zadnje dni, ko je policija našla pri njem ukradene kokeši in petgalonski sodček, v katerem je bilo vino, ki je izhajalo iz kleti rojaka Franka Perkota. Klobučar je priznal, da sta ukradeno blago spravila pri njem dva tatova druge narodnosti. — Rojaku in staremu naseljencu Mathu F. Kobetu je zgorel hlev zraven hiše. Gasilci so očevali hišo in razen uničenega sena v hlevu ni bilo druge škode. — V Lauriumu je umrla M. Grašič, stara 62 let in doma od nekod v Beli Krajini. Tu je živela čez 40 let in zapuška moža, v Detroitu pa sina.

Čikaška vest

Chicago. — Martin Potokar, znana starina iz Lyonsa, pošilja s svojo ženo vred pozdrave uredništvu Prosvete iz Miamija v topli Floridi.

Se en grob v starem kraju

Toledo, O. — Josephina Kert je prešla žalostno vest, da je v Ponikvah na Krasu umrl njen oče Alojz Julič, star 84 let. V Toledu, O., zapuška tri hčere, v starem kraju pa sina in hčer.

Novice iz Penne

Bridgeville, Pa. — Matt Selan iz Beadlinga, Pa., član društva 172 SNPJ, se je 19. jan. težko ponesrečil pri delu v rovu. Zlomilo mu je obe nogi, roko in tri rebra. Nahaja se v St. Joseph Hospitalu v Pittsburgu, kjer ga člani lahko obiščejo. — V Bessemerju, Pa., je 25. januarja umrl Jernej Sedelnik in rojen nekje na Stajerskem. Tu je živel 32 let in zapuška dva sinova in tri hčere; žena mu je umrla pred 16 leti. Bil je član društva 97-SNPJ. — Fr. Stauna, bivši predsednik in zdaj zapiskar društva 361 SNPJ v McIntyru, Pa., je prejel žalostno vest, da je v Gradcu pri St. Janžu na Dolenjskem dne 14. januarja umrl njegov edini sin Franc v cvetu mladosti, star 24 let. Umoril ga je želodčni rak. V Ameriki zapuška očeta, s katerim se nista nikdar videla, v starem kraju pa mlado ženo in dva majhna otročka. — V naselbinu McIntyre se nahaja v bolnišnici postelji Viktor Carli, v okrajni bolnišnici v Indiani, Pa., se pa nahaja Mary Turk, članica društva 361 SNPJ, ki je morala prenesti težko operacijo na žolčnih kamnih in zdaj ji gre na bolje. — Lojza Suša, članica društva 41 SNPJ v Exportu, Pa., je pre-

POGAJANJA MED MARTINOM IN VODITELJI ADF

Green vabi Martinovo grupo v svoj krog

PRETEP NA SHODU AVTNE UNIJE

Miami, Fla., 13. febr. — Pogajanja med Homerjem Martinom, odstavljenim predsednikom unije združenih avtnih delavcev, in voditelji Ameriške delavske federacije glede vstopa Martinove frakcije avtne unije v ADF se bodo kmalu pričela. Tako se glasi poročilo iz zanesljivih virov. Člani eksekutivnega sveta ADF, ki so se tu sestali na svoji seji, so uverjeni, da se bodo Martin in njegovi pristaši izrekli za vstop v Ameriško delavsko federacijo, ako bo Martin zmagal v sedanjem konfliktu z vodstvom CIO, ki ga je odstavilo kot predsednika avtne unije.

William Green, predsednik ADF, je sicer dejal, da se ni direktno povabil Martinove grupe, naj se pridruži njegovi organizaciji, podal pa je izjavo, kateri pripisujejo veliko važnost. Dejal je, da je bil informiran, da bo dvesto izmed tristo krajevnih unij poslalo delegate na konvencijo Martinove frakcije, ki se prične 4. marca v Detroitu. Člani eksekutivnega odbora ADF dvomijo, da bi avtna unija ostala neodvisna organizacija po prelomu s Kongresom in industrijskih organizacij, kateremu načeljuje John L. Lewis, kakor je postala na primer unija krojaških delavcev International Ladies Garment Workers, katere predsednik je David Dubinsky.

Voditelji ADF sodijo, da bo najmanj 250.000 avtnih delavcev sledilo Martinu in se vrnilo v federacijo. To število predstavlja okrog dve tretjini članov avtne unije. Unija združenih avtnih delavcev je imela zadnje jeseni, ko se je vrnila konvencija, 381.000 članov.

Detroit, Mich., 13. febr. — Dva delavca sta bila ranjena v pretepu na shodu, ki ga je včeraj sklical krajevna avtna unija. Enega delavca, ki je napadel drugega delavca, je policija, ki je bila pozvana v akcijo, aretirala.

Shod v Detroitu je bil sklican, da člani odločijo, ali bodo sledili Martinu, odstavljenemu predsedniku avtne unije, ali članom novega eksekutivnega odbora, ki jih je vodstvo CIO priznalo za legalne reprezentante organiziranih avtnih delavcev. James McGough, podpredsednik krajevne unije in Martinov pristaša, je moral utihniti, ko je skušal zagovarjati odstavljenega predsednika.

Jela žalostno vest, da je v Cemeniku na Kranjskem umrla njena mati Ivana v starosti 83 let. V Ameriki zapuška njo, v starem kraju pa dva sinova in štiri hčere.

Dva nova grobova v New Yorku
Little Falls, N. Y. — Tu je umrla Terezija Cigale, stara 78 let in rojena na Rečici v Savinjski dolini. V Ameriki je prišla pred 18 leti s svojim možem (ki je umrl pred tremi leti) k svoji hčeri Tereziji Gregorki. Tu zapuška štiri sinove in tri hčere; v starem kraju pa dve hčeri; zapuška tudi 34 vnukov in štiri pravnuke in večina njenih otrok spada k SNPJ. — V Warsawu, N. Y., je umrla Jospina Germ, roj. Jontez, stara 70 let in doma iz Kamenskoga pri St. Janžu na Dolenjskem. V Ameriki je živela 34 let in tu zapuška štiri hčere in brata; ki se nahajata v Floridi.

Kapitalisti v Kaliforniji gojijo nacijsko cvetje. (Narisal Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodna in Zdravstvena društva (Slovene Chicago) in Canada
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Ohio \$2.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Ameriški
Uniji.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ohio \$2.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.Consent to publish in Prosveta — Reproduction in newspapers
and magazines is permitted. Reproduction in other publications
is prohibited. Advertising rates on application. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa kar ima stika s Prosveto

PROSVETA

3637-38 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Osemsto fašističnih
organizacij v Ameriki

Po najnovejših poročilih iz raznih zanesljivih virov je danes v Združenih državah okrog 800 fašističnih, napol fašističnih in nacijem ter fašistom bolj ali manj naklonjenih organizacij, ki neprestano poplavljuje deželo s tiskovinami in drugače vodijo propagando. Na podlagi listih poročil se v Ameriki tiska ali prihaja sem čez morje okrog 300 fašističnih listov, večinoma tednikov.

Zanimivo je to, da le malo ameriških časopisov sme v Nemčiji in Italiji. Niti eden protifašistični nemški ali italijanski list, ki izhaja v Ameriki, ne sme v Nemčiji in Italiji — na drugi strani pa imajo najrazvpitejši fašistični listi iz Nemčije in Italije, ki najbolj na svetu sramotijo ameriško demokracijo in vlado, svobodno pot v Ameriko in tukaj krožijo po svoji mili volji.

Velik del fašističnega tiska v Ameriki prejema finančno podporo iz tujine; ne samo to — tudi gradivo prejema iz tujine. Na primer nacijaka centralna propaganda v Nemčiji za inozemstvo, ki je v Ameriki znana pod angleškim imenom "World Service," razpošilja gradivo v osemih jezikih po vsem svetu.

Kot je razvidno iz poročila protestantskega pridigarja L. M. Birkheada, ki že tri leta zasleduje fašistična gibanja v Ameriki, je bil še le v najnovejšem času storjen poskus, da se omenjenih 800 fašističnih in fašistom naklonjenih organizacij združi pod eno kapo. Velika teh grup je komaj še lokalnega pomena in njihovi voditelji, ki so na splošno navadni raketi, se ne morejo sporazumeti, toda voditelji večjih organizacij — kot so nacijaki Bund, Sinovi Italije, Ruska narodna liga v Ameriki, Ukrajinske rjave arajce, Pelleyjeve Srebrne arajce itd. — kažejo voljo, da bi se zedinili na temelju enotnega ameriškega programa in se odeli z ameriškim imenom.

Akcijo za združitve vodi neki George Deatherage, domačin in vodja Knights of White Camelia, ki hoče, da bi se združena organizacija imenovala "American Nationalist Confederation." Združitve večjih fašističnih organizacij bo mogoča le tedaj, če Deatherage privoli, da bo Fritz Kuhn, Hitlerjev ameriški Henlein, vrhovni vodja združenih fašistov v Združenih državah. Kuhn je zdaj "führer" Patriotske fronte, v kateri je vključen prej imenovani Bund.

Deatherage — kot poroča prej omenjeni Birkhead (vsi podatki, navedeni v tem članku, so posneti iz Birkheadovega poročila, ki ga je objavil Institute for Propaganda Analysis in katerega citira The New York Leader) — se je tudi približal vpokojenemu ameriškega generalu Georgeju Van Hornu Moseleyju iz Atlante, Georgia, ki se je zadnje mesece "proslavil" s svojimi vitrioličnimi napadi na predsednika Roosevelta in novi deal. General Moseley je bil zaradi svojih izjav proti demokraciji in židovstvu toplo pozdravljen v vseh fašističnih krogih in danes je njihov ljubljene. Kakšne uspehe je Deatherage dosegel pri generalu — da namreč postane vojaški svetovalec ali celo poveljnik oboroženih skupin pri združenih fašističnih organizacijah — še ni znano.

Birkhead je izvolil, da Deatherage deluje za organiziranje "Ameriške bele garde" (American White Guard) v okviru združenih fašističnih grup. Ta bela garda ima biti vse nekaj drugega kot so okupanci kukluksarji ali "črni legionarji" z maskami mrtvaške glave. Birkhead celo citira Deatheraga, da je rekel — kakor da bela garda že obstoji in posluša: — "Ameriška bela garda resno avari mednarodnemu golažu podobno neanago, ki se šopiri v središču naše vlade v Washingtonu, da se približuje dan, ko bo v jarkih ob ameriških cestah več židovskih mrličev kot jih je bilo po kateremkoli najbolj ambicioznem pogromu v Evropi."

Drugi voditelji in voditeljski so previdnejši in še ne groze, toliko bolj pridna pa agitirajo od ust do ust in kolektajo dolarje. Taktika vseh teh grup je enaka oni v Evropi: najprej je treba namalati žida kot najostrejšo pošast, nato pa poriniti med žide vse one ljudi, ki nasprotujejo fašizmu!

Takšni so najnovejši podatki.

Z druge strani pa doznavamo, da je — med ameriški Nemci in Italijani v teku glna kampanja, da pošljejo čim več dolarjev v svoj stari kraj. Nobeno pismo iz Amerike ne sme iti prazno v Nemčijo in Italijo! — je krik fa-

(Dolje v nadaljnjem tekstu)

Glasovi iz
naselbin

V službi Franca Jožefa

Carlinville, Ill. — Čital sem v Prosveti spomine Naceta Ziembergerja iz vojaških let in lahko potrdim, da je bilo v avstrijski vojski vse tako kakor je opisal. Tudi jaz sem služil Franca Jožefa tri leta in poskušal vse šikane in grenkosti vojaške suknje.

Bilo je leta 1887, ko sem bil potrjen v tisto sužnost. Služil sem v Gradcu pri 5. dragonskem polku, 6. škadru. Iz Ljubljane v Gradec smo prišli ob 9. zvečer. S postaje sta nas odgnala v kasarno dva kaproli. Drugi dan smo dobili obleko in pričela se je križeva pot. Takoj zjutraj, ko smo opazovali šikaniranje starih vojakov pri inšpekciji, smo videli kaj nas čaka. Vsa- kdo, ki ni imel dobro osnaženih konj, je dobil zausnico in se moral pripraviti še za popoldansko inšpekcijo.

Ko so bili oficirji gotovi s jutranjo inšpekcijo okrog 10. ure, so poklicali nas rekrute. Dali so nam tiske vojaške cape in rastrgane škornje, katere smo morali sami dati popraviti in seveda tudi nekaj plačati. Po menaji, ko smo bili že preoblečeni, so nas gnali v hleve in nam odkazali konje. Jaz še nikoli prej nisem imel konja v rokah. Vsakemu rekrutu je bil tudi dodeljen star vojak za učitelja. Seveda je hotel, da ga je rekrut napajal v kantini; če tega ni storil, je bil revež.

Drugi dan se je pričela jezdnja šola. Učili so nas na ta način, da smo skakali na neosedlane konje, ki so jih dirjali v kolobarju okrog starega "dinarja", kateri ga je držal na vojni. Dva tedna so trajale te vaje. Imeli smo do krvi odrgnjena stegna, katere smo zvečer namazali z lojem. Po dveh tednih smo zasedli osedlane konje in šli na vaje. Včasih je nas komandant mahoma ustavil, ko so šli konji v trop. Morali smo brzo skočiti s konja in zopet nazaj. Če kateri ni mogel tega urno storiti, jih je takoj dobil z bičem. Te vaje smo imeli vsaki dan dve uri, dopoldne eno in popoldne drugo uro. Zvečer pa smo morali snažiti sedla in ude in seveda tudi sami sebe, zjutraj pa konje. Snažiti si moral toliko časa, da se je vse avetilo.

Pri drugi četi smo imeli pravega hudiča za komandanta, nekega Ogra po imenu Lenkavarja, ki nas je vedno zmerjal s "prokletimi Kranjci" in nam grozil, da nam bo že pokazal. Me ne je posebno imel v želodu. Nikoli mu nisem pravilno napravil. Nekoč me je pri vajah tako uselal z bičem po obrazu tik pod očmi, da mi je prebil kožo in sem bil na mah oblit s krvjo. Spodil me je v hlev. Srečal sem ritmojstra, ki me je pozdravil: "Svinja, kakšen pa si!" Drugič je nekega Primorca uselal s sabljo in mu presekala stegno en palec globoko. Seveda je imel takoj poln akoren krvi. To je opazil vahtmojster, ki je ta-

koj ustavil vaje in ukazal konje odgnati v hleve. Takrat se je Lenkavar ustrašil in prosil vahtmojstra, naj nam pove, da nas Slovencev ne bo več "avimšal". Tisti Primorec je moral v bolnišnico.

Lenkavar je držal besedo le en teden, potem pa je bil zopet stari brutalnež. Stare "dinarje" je hujškal, da so "fiksiral" rekrute. Ti so ga seveda radi ubogali. Ko smo dobili komis, so nam ga takoj pokrčili in prodali. Ko so se zvečer ob 9. vrnili v kasarno, so nam ukazali, da se moramo postaviti "abtaht" pred posteljo in konjsko opremo. Pri inšpekciji so našli pri vsakomur nekaj narobe in mu jih s palico nametali po zadnjici. Nekateri so jih dobili več, drugi manj. To se je nadaljevalo večer za večerom, čež dan pa na večbališču.

Kaj pa s hrano? Dobili smo jo le enkrat na dan in še takrat le nekoliko kavne vode. Zjutraj rekruti nismo smeli v kantino, pač pa takoj v hlev, da osnažimo konje. Zvečer je bilo isto. V dveh mesecih sem bil tako shujšal, da sem komaj na nogah stal. Za vsako malenkost smo bili kaznovani. Enkrat sem imel v hlevu nočno vahto. Ko je prišla okrog inšpekcija in dobila na slami pri konju njegovo "figo", sem moral drugi dan k "raportu", kjer sem dobil dva dni ječe. Slično sem bil tudi kaznovan, ko sem nekoč šel v neko prepovedano gostilno in poklical skodelico juhe. Skozi okno me je videl vahtmojster, prišel notri in sem moral takoj z njim. Drugi dan k raportu in zopet sem dobil dva dni. Takaj je bila naša cesarska pesem.

Nekoč je na večbališču konj vrzel nekega vojaka s sedla. Ko smo prišli domov, ga je tisti brutalni komandant dal privezati k stebri. Visel je kakor razbojnik na križu, privezan za roke, da se mu noge niso dotikale tal. Tisti človek je tako kričal od bolečin, da se nam je vsem smilil, toda nihče mu ni smel pomagati. Visel je toliko časa, da je bil ves črn, nakar ga je pustil odvezati.

Tako se nam je godilo. Na tistem amu prekinjalci cesarja in njegove pae, toda nam ni nič pomagalo. Pred veliko nočjo so nas gnali v cerkev k spovedi. Samo dva sta bila toliko pametna, da nista šla. Slovence je spovedal neki slovenski kutar. Jaz nisem imel drugega "greha" kot tega, da sem preklinjal sarže in oficirje, ker so z nami grdo ravnali. Spovednik me je tolažil, naj potrpi, ker bom imel več zaslug v — nebesih. Ti lahko tako govoriš, sem si mislil, ker ne skušaš našega gorja. Lahko bi povedal še veliko več, kakšni sužnji smo bili pod Francem Jožefom v stari Avstriji, toda naj končam.

Math Mrak, 362.

Zahvala za udeležbo
Midway, Pa. — V imenu gospodnjakega odseka društva 80

SNPJ se najtopleje zahvaljuje vsem od blizu in daleč za tako veliko udeležbo na naši prvi veselici dne 4. februarja. Dasi je toploter kazal le 10 nad ničlo, je bil vendar lep večer in je bila naša dvorana napolnjena veselih ljudi. Kamor sem pogledala, so bili sami veseli obrazi in vse je plesalo. Ludvikov orkester pa je tudi pokazal, da zna ustrezati plesalcem. V spodnjih prostorih se je prav pridno sukal veselilni odbor in nasiljeval jezne in lačne. Torej še enkrat najlepša hvala vsem skupaj za vaš poset. Upam, da nam bo 4. februar ostal v trajnem spominu.

Margaret Capuder,
predsednica.Odmevi z zapada in starega
kraja

Rock Springs, Wyo. — Z delavskimi razmerami se ne moremo dosti pohvaliti. Premogorovi obratujejo dva do tri dni na teden. Veliko starejših delavcev dela pri WPA. Tako se torej preživljamo, dokler ne pride takozvana božja dekla. Potem pa bomo preskrbljeni z nebeskimi dobrotami, kakor nam obljublja nebeski hlapec. Njim je seveda treba prej dati kakšen dolar, ker drugače ne boš gledal iz obličja v obličje, kakor tele nova vrata.

Kar se tiče nebeskih višav, smo Ločani precej na trdnem kakor je razvidno iz pesnice, katero mi je poslal prijatelj Patotnik o maši, ki je bila na 1027 metrov visokem hribu. Glasl se:

"Maša vrh Lubnika. — Kaj je nov'ga? vsakdo vpraša. To je zdaj najbolj novo, da je b'la na Lubnik' maša, k'je dozdej še nikol' ni b'le. — Taveč gospodje 'Lošk'ga mesta šli so tud' na te gor, gor, kjer zdej je nova cesta, narejena z rovnico. Gor' je banda jim igrala, k'so gospodje b'li Ločan; k'se je koča zegnvala, bil je 22. maja dan. — Banda vel'ka gor igra, vrh Lubnik' bliz' boga. Slišal se je v nebes glas, k'so b'li na Lubnik' pri maš'. — Bog je mislil, kaj je to k' dol' me mol'jo tak' zvesto. Slišal se je v nebesa glas: 'Gospod usmil' se nas.' — Kdor je molil gor zvesto, da b'mu zmeraj dost' bro šlo, dab' zmeraj imel dost' klobas, ker je bil na Lubnik' pri maš'. — Kdor ni molil al' gor ni šel, temu bo pa zmeraj žal, če mu manjkal' bo klobas, k'ni bil na Lubnik' pri maš'. — Ločan' so b'li na Lubnik' pri maš', k' Tinkuc šel v nebesa, v vas. Gor povedal je bogu, da ga mol'je dol' zvesto. — Bog ne pusti ga več nazaj; pravi: 'Ločane imam najraj'; tist' k'so b'li na Lubnik' pri maš', so pri men' na dobrem glas'. — Dobra vera, sreče velik', kdor špancirja na Lubnik. Kdor je bil gor pri maš', ga bo klical nebeski glas."

John Pintar, 10.

Lokalne novosti

La Salle, Ill. — Kljub temu, da so v tem mestu zelo slabe delavske razmere, se tukajšnji rojaki vseeno včasih radi malce pozabavamo. Ena takih zabav se je vršila v soboto zvečer dne 4. febr. v spodnjih prostorih SND. Dvorana je bila napolnjena de zadnjega kotička in mize obložene z raznimi dobrotami. Praznovali smo 25-letnico zakonske

ga življenja mra. in mra. Josepha Majcena.

Ko so ju prijatelji z zvijačo privedli v dvorano, je zadonelo "surpaja". Zaigrala je harmonika in vse je pričelo plesati. Na zabavi, ki je trajala do jutranje ure, so donale slovenske pesmi, da je bilo veselje. Pri vstopu slavljencev v dvorano smo spoznali, da sta bila dobro "spjelana", ker nista vedela, kaj vse to pomeni. Želim jima še mnogo let zakonskega življenja, prav tako tudi, da bi se zabavali še na njuni zlati poroki. Dasi ravno bomo tedaj 25 let starejši, vendar slična zabava človeka tako pomladi, da pozabi na dodatna leta.

Slišal sem, da so gostilniški prostori v SND za oddajo drugemu najemniku. Tistemu, ki se za tak posel zanima, se nudi lepa prilika. Vsi dobro vemo, da je sedanji najemnik mra. Ani Dular gostilna dobro uspevala. Vzrok, da bo opustila to obrt, je, ker je vdba in preobložena z lelom. Poleg svoje obrti se je tudi izredno zanimala za napredek SND in vseh slovenskih podpornih organizacij, posebno pa za društva SNPJ. Ker je v SND shajališče tukajšnjih rojakov, je mra. Dular šla na roko tudi društvu in tajnikom pri pobiranju acesmenta. Tudi agitacijo za ustanovitve gospodnjakega odseka SND je ona pričela. Pri tem ji je pomagala tudi Mary Furar. Agitacija je njima uspela in gospodnjaki klub danes zelo dobro napreduje. Potem je bil organiziran tudi gospodarski klub. Oba kluba sta že pripomogla domovi blažnji z več stotaki. Največji napredek obeh klubov je viden v spodnjih prostorih, ki so sedaj epo urejeni in odgovarjajo vsaki zabavi, kakor tudi za zborovanja podpornih in strokovnih organizacij. Upamo, da bo novi najemnik gostilniških prostorov posnemal mra. Dular in nadaljeval njeno delo.

Na pustni torek zvečer dne 21. februarja priredi gospodarski odsek SND maskeradno zabavo v spodnjih prostorih. Oddane bodo štiri nagrade najboljšim masam. Vstopnina je samo 15c. Za malo vsoto se boste lahko zabavali ves večer. Pozvali smo tudi Franca Zabavnika, ki bo za desalce igral yesele komade. Ujodno ste vabljeni vsi rojaki in rojakinje iz La Salla in bližnjih naselbin, da se te veselice udeležite v velikem številu in pripomorete do boljšega uspeha. Potrudite se tudi, da odnesete prvo nagrado.

Na 31. dec. sta se tukaj poročila Walter Kopejek in Jean Crthalic, hči znanega rojaka Josepha Crthalica in članica SNPJ. Želimo, da pripelje tudi svojega moža v našo jednoto. Obilo sreče!

John Furar, 98.

Uspešen koncert Svobode

Detroit. — Na 29. januarja je bil zopet dokaz, da naš narod v Detroitu ljubi in visoko ceni kulturno delovanje. Seveda imamo tudi pri nas ljudi, kakor jih ima vsak narod, ki prezirajo in ignorirajo kulturno delo; toda ti niso nikjer upoštevani in ne naredijo dosti škodo.

Na prej omenjeni dan je imel pevski zbor Svoboda triumfalni koncert, ki se je vršil v Slovenem delavskem domu. Nad 350 ljudi je plačalo vstopnino. S pevel in delavci, ki so nam pomagali in so bili vstopnine prosti, je bilo nad 400 ljudi v dvorani, kar je največ, kar jih je mogoče dobiti v Detroitu na kakšno priredbo. Torej je naš narod zopet pokazal, da želi napredka in da je pripravljen podpirati delo za napredek. S tem je pevec dal navdušenje in veselje za nadaljevanje našega kulturnega dela.

Pevski zbor Svoboda obstoji že 23 let. Večkrat je že pretila nevarnost, da bo moral prenehati s svojim kulturnim delom. Toda vztrajnost in trdna volja članov in pevovodje je premagala vse težkote. Posebno priznanje gre Johnu Berliagu, pevovodju zboru. On je čisto preprost delavec in bivši rudar in izredno nadarjen za glasbo. Godbo in petje je že pred 30 leti učil v Kansasu med našimi premogarji. On je že veliko prevedel iz nemščine na slovenski jezik. Je dober učitelj in dirigent. Edina njegova napa-

(Dolje na 3. strani.)

Tedenski odmevi

ANTON GARDEN

NESREČNA ŠPANJA

Vsa znamenja kažejo, da se bliža konec velike španske tragedije s porazom lojalistov. S krvjo in solzami, z veliko srčno boljo in globokim sovraštvom prepojena Španija bo zopet morala korakati po gori Kalvariji in ob novem klerofašističnem bičanju nositi križ svoje žalostne usode. Na strahote civilne vojne jo bodo še dolgo spominjale številne tragedije v obliki vojnih pohablencev, razbitih družin, razdejanih mest in pokrajin, predvsem pa poraz heroičnega boja španskih mas za košček socialne pravičnosti in svobode.

Tako enostranskega boja ne beleži vsaj moderna zgodovina. Lojalisti so vztrajali njem toliko časa, nad dve leti in pol — v celotni Španiji ga lahko še nadaljujejo —, so bili trdno prepričani v končno zmago. Uverjeni so bili, da bodo velike "demokratske" države — Francija, Anglija in Amerika — prej ali slej spoznale svojo zmoto in prenehale s pasivno blokado lojalističnega teritorija v svojo lastno korist. V tem prepričanju so heroično umirali v neenakem boju na bojiščih in v zaledju, kjer so fašistični bombardirji iz Italije in Nemčije sipali smrt in razdejane mesta in vasi v pričakovanju, da demoralizirajo civilno prebivalstvo.

Toda njih upi, da bo vsaj "demokratska" Francija odprla meje ob enajsti uri uvozu potrebnega orožja in municije, so bili zaman. Francija je odprla svoje meje šele ob dvanajsti uri — beguncem in poraženim, kljub temu pa heroičnim španskim bojovníkom.

Tragedija, kakršne svet ne pozna, odkar se ponaša z — demokracijo ...

Igra angleških imperialistov in francoske buržvazije, kateri je naselil tudi Leon Blum kot načelnik vlade "ljudske fronte", je bila prozorna od vsega pričetka te velike španske tragedije. Ta igra je bila v tem, da se španski lojalisti za vsako ceno in da se špansko ljudstvo zopet zasužnji, ne v interesu Berlina in Rima, marveč v interesu angleškega in francoskega kapitala, predvsem angleškega, ki kontrolira skoraj vso rudniško industrijo v Španiji.

Kot izgleda, se bo ta igra imperialistov v Londonu in Parizu tudi posrečila. Klerofašistična Španija bo postala vazalka francoskega in angleškega kapitala, Mussolini se bo po moral obrisati pod nosom, kljub temu, da si on lahko po pravici lasti največ zasluge za Francovo zmago. Manjšo nagrado za morjenje španskega prebivalstva, lojalnega svojemu demokratski vladji, bo dobil Hitler, katerega bodo še v bodoče zalagale angleške družbe s španskim rudu.

Ko je Mussolini zadnje dni zaslutit to igr in spoznal, da se bo moral prej ali slej umakniti iz Španije na ljubo, oziroma na zahtevo francoskih in angleških imperialistov z njihovo denarno vrečo, katero že ponujajo Francu, je odredil pospešitev produkcije vojnega materiala in oboroževanja.

Kaj vse to pomeni? Mar ne možnost, da se bodo fašistični in "demokratski" imperialisti ni roparji stekli zdaj za španski plen? To ni izključeno. Dokler so fašistični bombardirji lahko sipali smrt in razdejane na španske lojaliste iz zraka in topov, sta Pariz in London kazala svetu hrbenico gliste. Toda kakor hitro so šestkrat bolj oborožene Francove čete okupirale pretežni del Katalonije, sta London in Pariz takoj dobila jekleno hrbenico in Mussoliniju namignila: do tukaj in ne dalje! Veni Španije! Obenem pa sta Francu ponudila veliko mošnjo denarja, katerega bo krvavo potreboval prvič za rehabilitacijo razbite Španije in drugič za vzdrževanje svojega krvavega režima.

Zmagali bosta seveda Francija in Anglija. S spoznili Francu bosta dobili kontrolo nad vsemi španskimi industrijami in profiti se bodo stekali v London in Pariz namesto v bankrotirani Rim. Franco bo moral plesati po vetru "velike demokracije", kot jo razumejo angleški in francoski bankirji in drugi mogotci. Španske mase pa bodo uklenjene v nove verige kapitalistične sužnosti, slične kakor se delovne mase na Portugalskem in v drugih vazalskih državah in kolonijah.

(Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 14. februarja 1919)

Domače vesti. Etbin Kristan potuje v teterasu JRZ po Minnesoti in Frank Kerže po Pennsylvaniji.

Delavske vesti. Rudarji v Arizoni so zelo razčarani zaradi znižanja plače za 75c na dan in grozijo s stavko.

Po svetovni vojni. Spartakovci (nemški boljševiki) nadaljujejo z agitacijo za oboroženo vstajo, da maščujejo umor Liebknechta in Roze Luksemburške.

Sovjetska Rusija. Iz Arhangelska poročajo, da so bili boljševiški napadi ob reki Dvini ubiti z velikimi izgubami za boljševike.

(Dolje iz prve kolone.)

šistov. Na ljudi v Nemčiji, bivši Avstriji in Italiji, ki imajo sorodnike v Ameriki, je bil narejen pritisk, naj z vsemi močnimi sredstvi in lažmi izvajajo iz tukajšnjih sorodnikov čim več dolarjev, ki jih morajo potem poročiti oblastem ...

Slika kaže dvigavanje avta iz Čikanske reke, kamor so ga vrgli Hearstovi pobojniki. Avto, opremljen z zvoničnikom, je unija tiskarjev rabila pri oglaševanju stavke pri dveh Hearstovih listih.

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

Trije požigi v ptujski okolici
Ptuj, 21. januarja. — V bližini Herbersteinovih gozdov v Noki Krčevini, občina Grajena pri Ptuj, je stala domačija, ki si jo je kupil l. 1927 posestnik Belinger Adolf za 21.000 din. Ob njej je posestva so bile vse stavbe v slabem stanju in so lanskega leta v januarju pogorele do tal, za kar je dobil lastnik 21.000 din zavarovalnine, kolikor je dal pri nakupu za vse skupaj z zemljo vred. S tem denarjem si je Belinger postavil novo hišo, z opeko krito hišico, ki je zdaj v celoti obnovljena. Požar je bil posledica nevarnosti, ki jo je predstavljala stara hiša, ki je bila v celoti obnovljena. Požar je bil posledica nevarnosti, ki jo je predstavljala stara hiša, ki je bila v celoti obnovljena.

V četrtek, ko so orožniki v Noki Krčevini pri Belingerju vodili preiskavo, so svignili z vničarice posestnice Elizabete Vodanove ognjeni jeziki. Viničarji je bila ob kraju vasi na samem. Oskrbovala jo je lastnica sama in jo uporabljala za hlev in svinjake. Ko so vaščani opazili ogenj, so takoj prihiteli na pomoč in rešili iz hlevov živino. Oblastva se ugotovila, da je Vodanova imela v vasi sovražnika, ki ji je nekoč že grozil s požigom. To sovraštvo izvira iz pogostih tožb med Vodanovo in osumljenim. Škoda, povzročena od požara, znaša 12.000 din in je le delno poravnana z zavarovalnico. Osumljenca so orožniki aretirali.

V sredo je gorelo pri posestniku Benku Jožetu v Rozgonici pri Sv. Lenartu. Goreti je začelo pozno ponoči v listnjaku in je ogenj zajel vse gospodarske poslopje. Posestniku so z zgradbo goreli vsi poljski pridejki, orodje, gospodarski stroji in vozovi. Edino živino so rešili. Domneva, da je bil tudi tu ogenj podtaknjen.

LJUBLJANSKO PISMO

Najlepša letošnja predstava v Narodnem gledališču

V Ljubljani, dne 29. januarja 1939. — Letošnja sezona v narodnem gledališču je takoj ob pričetku prinesla uprizoritev drame, ki je do sedaj obdržala prvenstvo v tej sezoni: od oktobra do dnevi so jo igrali že sedemnajstkrat, in skoraj vsakokrat je bilo gledališče razprodano do zadnjega sedišča, tudi sinoči: predstava je bila tako priljubljena, da so bili tudi priklonni sedeži. Ker gre v dramsko gledališče približno 700 ljudi, si je torej to predstavlo ogledalo že kakšnih 12 tisoč ljudi. Za mesto, kakršno je Ljubljana, je to kar pravi čudež. Ni dvoma, da je morda to predstava gledat dvestokrat ali celo trikrat.

Uspeh je tem bolj nenavaden, ker ne gre za kakšno burko ali komedijo znanega pisatelja, ampak gre za dramo, ki jo je napisala finska pisateljica Vuolijoki. Gledalec povsem neznana, ki pa je s to dramo zaslovela "po vsej Evropi": ta njena drama z naslovom "Žene na Niskavuori" doživlja na vseh odrih velike, a zaslužene uspehe.

Ljubljanska predstava je močnarska. Delo umetniško visoke ravnine, do zadnjih fines izdelana režija Bratka Krefta in srečna skladba vlog — to je storilo predstavo, kakršnih smo zadnje sezone videli malo.

Niskavuori je veliko posestvo na Finskem, odmaknjeno od sveta: na njem živi rod Niskavuorijev po starih zakonih, pisanih s pohlepom po zemlji. Vsak Niskavuori se mora oženiti z bogato nevesto, na srce ni treba gledati. Ti zakoni teh gospo-

jasnejši od pridig, ki jih deli dobrodušni pastor, ko razpravlja seja šolskega odbora o tem "pohujšanju". Arne in Ilonka sta predstavnika novega sveta, ki ga gresta skupaj pomagati ustvarjati iz starega sveta, kakršni so Niskavuori. "Gospa mati", trpinčena predstavnica Niskavuorija, z obrazom kakor iz gline, vedno resna, mirna in preudarna, prizna Ilonki, da razume klis srca, sinu pa pravi pred odhodom: "Hotela sem ti reči, da tudi na moj grob ne smeš priti. No (in prvič se ginjena nasmehlja) — pa le pridi, Arne!" Izrekla je to seveda, ko je bila sama z Arnejem, nihče drug tega ne bi smel slišati, kajti "gospa mati" bo ostala za vse druge to, kar je bila: s snaho bo gospodarila na posestvu kakor doslej, ko dorastejo vnuki in se dedič oženi, se bo začela drama znova — če seveda dotlej Arne z Ilono in sebi enakimi ne prevreže starega sveta.

Staro "gospo mater" igra Marija Vena: najbrže njena najboljša vloga. Prepričani smo, da premore tako igralko za to vlogo le malokateri oder. Njen govor, njen mir, njena preudarnost in zatajevanje čustva — bila je to mojstrovina. (Podobno vlogo matere je z enakim uspehom podajala pred leti v Maughamovi drami "Sveti plamen", ki je najbrže marsikomu znana.) Mladega Arneja je igral Jan, njegovo ženo Juvanova Vida, učiteljico Ilono Mira Danilova — vsi odlični. Do kraja izdelani pa so bili tudi drugi igralci in igralko: zdravnik, lekarnar, nadučitelj, posebno pa še pastor, ki ga je igral Lipah tak, kakor zna le on podobne vloge.

Skratka: predstava je mojstrovina, kakršnih smo videli zadnje sezone malo. Režiserju Kreftu, Mariji Veni, Miri Danilovi in drugim je treba iz arca čestitati! Da so predstavljali dramo že sedemnajstkrat in da jo še bodo, to jim je pač najlepše priznanje za njih umetnost!

—M. K.

Tedenski odmevi

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Ako pa igra ne bo šla tako gladko in končno le nastane boj med imperialističnimi roparji za španski plen, tedaj bodo zakričali, da je uboga demokracija v nevarnosti in pozvali delovne mase v krvavi boj za visoko donosne ideale. Taka je imperialistična igra, pa bila fašistična ali pa "demokratska".

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ka je, da je preveč miroljuben, to je, da ne insistira na strogo in disciplinirano. Peveci so mu že večkrat rekli, naj bo bolj strog, toda njegov odgovor je vedno: "Saj niste otroci, pač pa odrasli ljudje, ki morate razumeti, kaj je prav in kaj ni. Disciplinirajte se sami." On je član kluba 114 JSZ in se zaveda delavskih problemov. Radi tega tudi vztraja in goji petje in dramatiko med delavstvom. Dobro bi bilo, da bi ga posnemali učitelji tudi po drugih naselbinah. On nikdar ne predloži nobenega računa za svoje delo. Kadar mu zbor kaj plača, ga prisili, da vzame, ker se pevec zaveda, da bi bilo ponižljivo, če bi se učili zastoj in pevovaljo izkoriščali. In z njegovo požrtvovalnostjo pevski zbor tudi obstaja na površju. Je odsek kluba 114 JSZ, kateri mu je njegova hrbtenica.

Svoboda je pridobila v svoje vrste veliko tukaj rojene slovenske mladine in ima zagotovljen obstanek. Da ima zbor priznanje, je dokaz, da so ga povabili lastniki gostilne Omira Cafe, da nastopi s svojim programom v nedeljo ob 4. popoldne dne 19. februarja. Lastniki Omira Cafe so Joe Cerne, Peter Benedict in Andy Grum, vsi člani SNPJ in soc. kluba 114. Vsi ljubitelji petja ste torej vabljeni na pustno nedeljo v Omira Cafe, kjer boste lahko zopet slišali slovensko pesem iz grl pevcev in pevk Svobode. Vabljeni ste tudi, da se pridružite zboru brez ozira na vašo starost. Glavno je, da imate trdno voljo in veselje do petja.

Svoboda je zaključila, da priredi tudi pomladanski koncert. Posebni odbor bo sporazumno s pevovodjem aranžiral program. Novi pevec imate priliko, da boste lahko nastopili na tem koncertu, ako se zboru pridružite v bližnji bodočnosti. Prav tako so pevci in pevke sklenile, da pripravijo spomladanski izlet v Gowando, N. Y. na spominski dan. Sli bomo s posebnim busom in imamo v ta namen že \$35 v posebnem skladu. Namen tega izleta meseca maja je, da se da pevec priznanje za njih požrtvovalnost, posebno pa, da pritegnemo mladino k sebi.

V imenu pevskega zbora Svobode se iskreno zahvaljujem našemu narodu za tako velik pomet na zadnjem koncertu, prav tako tudi vsem našim prijateljem obojega spola, ki so nam pomagali na dan priredbe z de-

lom. Zahvaliti se moram tudi Prosveti in Proletarcu za njuno naklonjenost pri oglašanju koncerta. Apeliram na rojake, da se naroče na ta dva lista, ki delujeta za duševni in socialni napredek našega naroda. Priznanje zasluži tudi uprava SDD, ki nam je šla na roko v vseh ozirom in nam postregla prav do bro. Dvorana in sploh vsi drugi prostori SDD so sedaj prav lepo urejeni in odgovarjajo za vse večje naše priredbe, na primer za igre in koncerte.

Anton Jurca, zapisnikar.

Japonci uničili 38 kitajskih letal

Protest proti pobijanju civilnih prebivalcev

Sanghaj, 13. febr. — Japonska časopisna agentura Domei poroča, da so japonski letalci razbili 38 kitajskih letal, ko so napadli vojaško letališče v Lančovu, zapadna Kitajskaja. Osemnajst letal je bilo sestreljenih v bitki v zraku, ostala pa so uničila bombe, ki so jih Japonci vrgli na letališče.

Sanghaj, 13. febr. — Kitajsko poročilo iz Cengtuja, glavnega mesta province Sečevan, se glasi, da so ameriški misijonarji v tej provinci apelirali na predsednika Roosevelta, naj ustavi izvoz starega železja, gasolina in drugega bojnega materiala na Japonsko in tako prepreči pobijanje kitajskih civilistov po Japoneh.

Misijonarji naglašajo v svojem apelu, da so japonski letalci ubili in ranili 1100 kitajskih civilistov zadnji teden, ko so napadli z bombami mesto Wah-cien v provinci Sečevan.

Vest iz kitajskega vira se glasi, da so kitajski guerilci ubili 300 japonskih vojakov v bitki v južnem delu province Sanei. Nadaljnji delo japonskih vojakov je bilo ubiti, ko so Kitajci pogladi z dinamitom v zrak železniški vlak, na katerem so se vozile japonske čete.

Hitlerjeva delegacija v Rumuniji

Nemčija bi rada dobila rumunsko olje

Berlin, 13. febr. — Delegacija, kateri načeluje dr. Holmuth Wohltat, je včeraj odpotovala v Bukarešto na konferenco z rumunskimi avtoritetami. V Bukarešti bo skušala skleniti kupčijo kleda izvoza rumunskega olja, ki ga Nemčija potrebuje. Stirje večaki so med člani nemške delegacije.

Wohltat je desna roka letalskega ministra Goeringa, kateremu je bilo poverjeno izvajanje štiriletke, načrta nemške ekonomske neodvisnosti. Goeringovo glasilo Essener National Zeitung poroča o dosegi sporazuma med Rutenijo (Podkarpatsko Ukrajino) in Rumunijo o tesni kooperaciji.

Hitlerjeva vlada se zanima za izid parlamentarnih volitev v Ruteniji, pri katerih je zmogala stranka premierja Avgustina Volosina z veliko večino. V Chustu, glavnem mestu Rutenije, je dobila vladna stranka 29.659 glasov, nasprotna stranka pa samo 4291 glasov.

Dvajset ubitih v izgredih v Indiji

Cawnpore, Indija, 13. febr. — Dvajset oseb je bilo ubitih in čez dvesto ranjenih v včerajšnjih izgredih med muslimani in Hinduti v tem mestu. Izgredi so sledili, ko so Hinduti ignorirali protest muslimanov proti igranju godbe pred tukajšnje moskeje. Policija je zastražila vse glavne ceste, da prepreči obnovo izgredov. Čez petsto oseb je bilo aretiranih.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Piketi pred pogrebniškim zavodom v Seattlu, Wash.

Draga fotografija

Znano je, da razmečejo velike ameriške tvrdke, ki izdelujejo predmete v masah, neverjetne vsote za propagando, da jih tekmece ne izpodrinejo in da jih občinstvo ne pozabi.

Med najbolj razširjenimi vrstami reklame je propaganda s slikami v dnevniki in revijah. In kar presenetljivo je, koliko zmoroje ameriški reklamni fotografi na tem področju.

Povprečno stane reklamna fotografija okoli tristo dolarjev, če je v barvah, pa osem sto dolarjev. Pisane slike čedalje bolj izpodrivajo črno-bele. Cene pa se seveda bolj menjajo, in marsikatera slika stane po petkrat, šestkrat toliko kakor druga. Nedavno so prinesli magazin reklamno sliko nekega znanega tovarnarja whiskyja, ki je plačal zanjo nič manj kakor dva tisoč pet sto dolarjev. Slika je kazala šest škotskih plemičev iz šestnajstega stoletja na konjih, v ozadju pa značilno škotsko pokrajino s starim gradom.

Kako je mogla ta slika toliko stati? Pomisliti moramo samo, kaj je vse bilo potrebno, da jo je fotograf napravil.

Ko je dobil naročilo, je poslal strokovnjaka za stare noše v razne newyorške knjižnice, da bi dobil za vsakega izmed šestih plemičev pristno škotsko nošo. Tovarnar je namreč zahteval, da morajo biti noše zgodovinsko točne in da mora imeti razen tega še vsak plemič drugačno. Ko je specialist begal po vseh mogočih oddelkih knjižnic, da bi našel zahtevane slike, je moral iti fotografov pomočnik na potovanje, da bi našel škotsko pokrajino s tipičnim škotskim starim gradom. Tudi on se je najprej po raznih slikah orientiral, kakšna približno mora biti pokrajina. Več dni jo je iskal. Naposled se mu je delo posrečilo. Pokrajina je bila last bogatega škotskega meščana, ki je pred davnimi leti prišel s Škotskega v Združene države, tam obogatel in si dal zgraditi dom po starih škotskih načrtih, da bi ga vsaj nekaj spominjalo nekdajne domovine.

Tudi specialist za noše je med tem našel vse, kar je iskal. S slikami šestih zgodovinskih škotskih noš je preiskal vsa newyorška gledališča, tu pa je moral na zadnje ugotoviti, da nobeno ni imelo pristnih škotskih kostumov. Zato jih je bilo treba najprej šele narediti. Da pa se bodo dobro podajali, je bilo treba najprej najti ljudi, ki jih bodo nosili.

Cloveske modele so hitro našli. V svojem arhivu je imel fotograf kopice slik raznih moških, ki bi bili primerni, da predstavljajo škotske plemiče, in na telefonski poklic so se nekateri izmed njih takoj zglašili. Ker jim ni bilo treba jeziti — saj so morali samo sedeti na mirnih konjih — se jim ni bilo treba za njihovo vlogo še posebej učit.

Drug fotografov pomočnik, ki se je razumel na konje, je šel k newyorški policiji, ki ima dosti dobrih konj, in si šest najlepših izposodil za dva dneva.

Fotograf je med tem vse pripravil za potovanje. Moral je kupiti vozne listke za svojega prvega pomočnika, dva pomožna fotografa, strokovnjaka za škot-

ske obleke, brivca, učitelja jezdenja in tri konjske hlapce, razen tega pa še za vseh šest modelov. Nadalje je moral najeti vagon za kone, in celo nadstropje v hotelu, ki je bil škotskemu gradu najbližji. Poleg tega je potreboval več avtomobilov za prevoz družbe od hotela do kraja, kjer bo slika posneta. Vožnja je trajala dobro uro. Vse je bilo pripravljeno.

Drugo jutro so val udeleženci ekspedicije, razen hlapcev, ki so tako ob prihodu odvedli konje na graščino, sedli v avtomobile in se odpeljali na kraj fotografiranja. Po nekaj urah je bilo vse pripravljeno: fotografiranje se je lahko začelo. Strokovnjak za škotska vprašanja je storil vse, kar je mogel, da je ustvaril pristno škotsko ozračje, učitelj jezdenja je postavil šest modelov na konje. Fotograf je oavetlil ploščo s petdesetinko sekunde ... potem so napravili še nekaj posnetkov — in vse je bilo končano.

Drugi dan je tovarnar že dobil izgotovljene slike, ki so izšle v naslednji številki ameriških tednikov.

Zaradi velikega dela, ki je bilo z njo združeno, je seveda tudi cena te slike razumljiva. V New Yorku je najmanj tucat fotografov za reklame, ki imajo val preveč dela. Zmerom nova naročila prihajajo, in časih zahtevajo naročniki kar smešne reči: n. pr. avtobusno nesrečo, Kolumba na jadrnici, moša, ki pada z največjega newyorškega nebotičnika. Razumljivo je, da je treba pogosto poseči k trikotom, da je mogoče napraviti zahtevano sliko. Vse pa se v vse težavami naredi za denar. Tako nastajajo pri občinstvu tako priljubljene in nepriljubljene slike, ki delajo reklamo za najrazličnejše predmete.

Beneš napovedal polom pomirjevalne politike

New York, 13. febr. — Dr. Edward Beneš, bivši predsednik češkoslovaške republike, je napovedal polom Chamberlainove politike pomirjenja diktatorjev v svojem govoru o prihodu v New York. Češkoslovaška ni prva in ne zadnja država, ki je bila razkosana. Beneš je došel v New York zadnji četrtek iz Anglije in ta teden pride v Chicago, kjer bo dobil službo profesorja na čikaški univerzi.

Mooney se mora podvreči operaciji

Los Angeles, Cal., 13. febr. — Tom Mooney, ki je bil nedavno izpuščen iz državne ječnice, se bo moral podvreči operaciji na žolčnih kamnih. Zdravniki so mu svetovali počitek in valed tega je Mooney preklel vse delavske šode, na katerih je imel nastopiti kot govornik.

Francoski minister povabljen v Berlin

Pariz, 13. febr. — Hitlerjeva vlada je povabila francoskega zunanjega ministra Bonnetja v Berlin, se glasi uradno naznanilo. Razpravljaj naj bi z nemškimi zunanjim ministrom Ribbentropom o situaciji v centralni Evropi, Španiji in drugih evropskih problemih. Da li se bo Bonnet odzval povabilu, še ni znano.

Člani krojaške unije International Ladies Garment Workers piketirajo firmo Hirsch & Sons v New Yorku.

SIGRID UNDET:

JENNY

ROMAN

Prelovenil Fran Albrecht

"A ona slika, ki si jo napravil o svoji ženi — v rdečem — je vendar čisto impresionistična. In ta je izvrstna. Čim večkrat jo vidim, tem boljša se mi zdi."

"O že. Pa to je le edin slučaj." Umolknil je malo. "Ko sem jo slikal, je bila ona zame vse življenje. Bil sem brezumno zaljubljen vanjo — pa vendar sem jo že tako brezumno sovražil."

"Je bila ona kriva," je tiho vprašala Jenny, "da si se odpovedal slikarstvu?"

"Ne, Jenny. Vsaka nesreča, ki nas doleti, nas doleti, nas začne po lastni krivdi. Vem, da ti nisi to, kar se imenuje pobožno verna. V tem sva si podobna. Toda jaz verujem — v boga, če želiš, ali v duševno silo, ali kar že hočeš, kar pravično kaznuje. — Bila je blagajničarka v neki prodajalni tam zunaj na Veliki cesti. Slučajno sem jo videl. Bila je čudovito lepa; to nemara še zdaj lahko opaziš. No, da, nekega večera sem jo počakal, ko je šla iz prodajalne in jo nagovoril. Seznanila sva se. Zapeljal sem jo," je rekel tiho in trdo.

"In nato si se poročil z njo. Ker je dobila otroka. To sem si mislila. V zahvalo za to te je sedemindvajset let mučila in trpinčila. — Veš kaj, to ti je kaj okrutna pravičnost, ki veruje vanjo."

Trudno se je nasmehnil: "Tako staromodno nisem, Jenny, kot si nemara misliš. V tem, da se dva mlada človeka, ki se ljubita in čutita, da spadata skupaj, vda drug drugemu, ne vidim greha. A jaz sem Rebeko resnično zapeljal. Bila je nedolžna, ko sem jo srečal — pa ne samo telesno, hočem reči. Jaz sem videl, kakšna je bila — ona niti sama ni slutila tega. Vedel sem, kako je bila strastna, kako ljubosumna in trinoška bo v svoji ljubezni. Meni pa je bilo to vruga mar — laskalo mi je, da je ravno meni veljala ta strast, da sem imel to prekrasno dekle tako čisto sam zase. Naravno, da nisem nikoli imel namena, da bi se ji vsega žrtvoval, kljub temu, da sem vedel, da bo zahtevala vse. — Nisem je ravno nameraval pustiti na cedilu, — a mislil sem, da se bom že uveljavil. Menil sem, da bom izločil iz najinega razmerja, češar ji nisem maral dati — svoje interese, svoje delo, svoje lastno življenje — najsi sem vedel, da bo skušala vse zvleči nase. Bilo je preneumno od mene; vedel sem, da sem bil šibak, ona pa močna in brezobzirna. Toda računal sem na to, da bo njena močnejša strast meni, ki sem bil v nekaterih točkah razmeroma hladen, dala večjo premoč. — Odkril sem, da razen svojih velikih sposobnosti za ljubezen ni imela nobenih močnih lastnosti. Bila je ničemurna in domišljava, zavistna in sirova. Med nama ni bilo nikake duševne skupnosti, pa tega nisem pogrešal. Saj sem hotel imeti samo njeno prekrasno telo in uživati njeno razjedajočo strast."

Dvignil se je in stopil k Jenny, jo prijel za roke in si jih za trenutke pritisnil na oči.

"Kaj sem mogel vedeti, da bo zakon z njo ena sama velika beda? — Moral sem pač žeti, kar sem sejal. Moral sem se torej poročiti z njo. Bil je grozen čas. Prej, ko je prihajala k meni v atelier — vsa divja in besna od prekrasnosti — je zasmehovala zastarele predsodke. Bila je ponosna na to, da je ljubica, objestna — ni je bilo zanjo druge stvari na svetu kot to svobodno ljubljenje. — Ko pa se je nato okrenilo na slabo z njo — no, tedaj je prišla drugo pesem. Neprestano sem moral poslušati o njeni čislani rodbini v Frederikshaldu, o njeni neomadeževani čednosti, njenem dobrem glasu, jaz pa sem bil lopov in propalica, če se na mah ne poročim z njo. Že toliko in toliko moških jo je hotelo imeti na ta ali oni način, a ona se ni marala ne poročiti, ne se dati zapeljati. In jaz nisem imel niti bora, da bi se poročil — bil sem študent, in to ne najbolj, in se razen slikarstva nisem ničesar naučil. Tako so minili meseci. Moral sem oditi k svojemu staremu očetu. Nato sva se poročila in dva meseca zatem je prišel Helge. — Moja rodbina mi je pomagala ustanoviti trgovino. Svoje dni sem seveda sanjal o veliki umetniški založbi — moje ilustracije narodnih pesmi. — Toda skrb za vsakdanji kruh in družino mi je prizadevala dovolj brige in truda. Enkrat sem se moral celo prisilno poravnati, kot si nemara slisala — bilo je v devetdesetih letih. In spričo tega, kar sem čutil zanjo, je bilo še sramotnejše, da sem si moral priznati,

da se ona peha in trpi in žrtvuje zame. — Jaz sem moral žrtvovati vse, kar mi je bilo draga — palec za palec me je prisilila, da sem se odpovedal vsem, kar sem imel pred njo. Moj oče in ona sta si bila smrtna sovražnika od prve ure dalje. To pa zategadelj, ker ni bil on nič kaj navdušen za svojo snaho. In to je žalilo njeno samoljubje. Tako je zasejala razpor med nju. Oče je bil uradnik stare šole — morda nekoliko tesnosrčen, malo trd in suhoparen, — a jako fin in odličen in pošten misleč človek ter v bistvu tako topel, tako mehak in dober. Bila sva zmerom zelo blizu drug drugemu — oh, da, Jenny, rad sem ga imel — pa tega zdaj seveda nisem več smel. In potem slikarstvo! Videl sem, da nimam možnosti, kakor sem domneval splošno. In zdaj mi ni bilo več mogoče venomer poskušati in poskušati, ko nisem mogel verjeti sam vase — izmučen od gonje za vsakdanji kruh in truden tega skupnega življenja, ki je postajalo čim dalje bolj karikatura. Ona me je obsipala z očitki — na skrivaj pa je triumfirala. — In nato otroci! Bila je ljubosumna, če je opazila, da sem se jih veselil in če je videla, da so bili oni veseli z menoj. Ni me marala deliti z otroki in ni marala otrok deliti z mano. Njena ljubosumnost se je z leti razrasla v neke vrste blaznost. Pa saj si sama videla —"

Jenny se je ozrla k njemu.

"Saj komaj prenaša, če naju vidi v isti sobi, tudi če je Helge navzoč."

Za trenutek je pomisljala, nato pa je stopila k njemu in mu položila roke na rame: "Tega ne razumem — ne, tega res ne razumem," je rekla šepetaje. "Da si le mogel tako dolgo prenašati to življenje..."

Gert Gram se je sklonil naprej in položil svojo glavo na njeno ramo:

"Saj niti sam ne razumem, Jenny..."

Ko je malo nato dvignil obraz in so se njune oči srečale, mu je ovila ona roko okrog vratu in ga, vsa ovladana od nekega nekončnega brezupnega, nežnega sočutja, poljubila na čelo in na lice.

Sama se je zgrozila kaseje, ko se je ozrla nizdol na njegov obraz z zaprtimi očmi, kot je počival na njeni rami. Nato pa se je nalahno zavrnil in se dvignil.

"Hvala ti, Jennyca."

Gram je položil liste nazaj v mapo in pospravil mizo.

"Da, Jenny — iz vsega srca bi ti želel, da bi bila zelo, zelo srečna. Saj si tako mlada in svetla, tako nežna in energična in nadarjena. Drago moje dekle — ti si, kakršen bi moral biti jaz. Pa jaz tega svoj živ dan nisem dosegel." Govoril je s pridruženim, odsotnim glasom.

"Zdi se mi," je nadaljeval čez čas povsem mirno, "dokler je kako razmerje še novo in se človek še ni življal, je tako premnogo stvari, ki jih le stežka premeta. Rad bi, da bi vidva pozneje ne stanovala tu v mestu. Biti morata sama — prvi čas — ločena od svojih sorodnikov in podobnega."

"Helge itak išče službe v Bergenu, veš," je rekla Jenny. In spet jo je popadla tista brezumna obupanost in strah, če je pomislila nanj. "Ali nikoli ne govoriš s svojo materjo o teh stvareh, Jenny? Zakaj ne? Mar nimaš rada svoje matere?"

"O, gotovo imam mamo rada."

"Zdi se mi, da bi bilo dobro, če bi jo prosila nasveta — govorila s svojo mamo —"

"Kaj mi koristi to, če sprašujem druge za svet? Jaz o teh stvareh ne maram govoriti z drugimi," je rekla odbijajoče.

"Ne, ne. Ti si —" Stal je tam napol obrnjen proti oknu, kar se je ves zdrzil in ji dejal šepetaje s pridruženim in razburjenim glasom:

"Jenny — tod mimo gre!"

"Kdo?"

"Ona — Rebeka."

Jenny je vstala. Imela je občutek, da bi morala zakričati, od grenkobe in gnusa. Trepet ji je preletel telo — slednje vlakno v nji se je sklenilo, se uprlo. Ni marala, da bi jo vlekli v vso to grdobno in ostudo — v to nezaupljivost, to svajo, to sovraštva polne besede, te prepire, ki jih je poznala. — Ne, ni marala več v vse to —

"Jenny — saj vsa trepeteš, otrok moj — nikar se ne boj — tebi ne sme storiti ničesar." (Dalje prihodnjič)

Filozof Peter

Ivan Vuk

(Nadaljevanje)

"Zato," je odgovoril berač počasi, "ker sem moral k tebi, da ti povem tole: Hlisa, katero si kupil, ne bo dolgo tvoja. In vsi tisti, ki pridejo za teboj, je tudi dolgo ne bodo imeli. In to bo tako dolgo, dokler se ne poruši v nič. Zakaj zidana je iz solz in prevar. Vse pa, kar je zidano iz solz in prevar, je obsojeno v nič."

"Kdaj bo tisto, da se poruši v nič?" je vprašal gospodar.

"Toda, ko ji bo gospodar stu-

dent. Zakaj s študentom se je začela, a študentom se konča."

"In kdaj bo to?" je vprašal gospodar dalje.

"Ko pridem jaz tretjič v te prostore, bo gospodar te hise študent."

Rekel je berač in izginil. Hijeronim Celjustnjak ni utegnil vprašati, kdaj bo prišel tretjič.

In resnično, že čez nekaj let, kakor govori ustno izročilo, je bila hlisa že last drugega gospodarja. Hijeronim Celjustnjak jo je moral prodati radi dolgov, ki so se kopičili na nji, da sam ni prav vedel, kako. In tako je šlo cela desetletja. Vedno je bil

lastnik primoran, da jo proda, ali da mu jo prodajo. Med ljudstvom se je utrldilo mnenje, da vsak, kdor hoče ubožati, naj kupi tisto "študentovsko" hliso in zgodilo se mu bo, preden mu bo prijetno.

Ko se je pa približal čas, da deseti brat pride v drugič v "študentovsko" hliso; je bila last Ignacija Murka. Ljudje so ga sicer svari, naj ne kupuje zakleto "študentovsko" hlise, ker bo tudi on, kakor njegovi predniki, moral oditi z beraško palico v roki, jih ni poslušal in jo kupil.

"Gospodariti niso znali, zato so propadli," je odgovoril. Ko je ženi svojega sina Ale-

ša s Koprivčevom Angelo, se je na svatbi priglavljen slučaj, ki pa ni bil slučaj, temveč izpolnitev tistega, nekoč od desetega brata prerokovanega.

Ko so namreč gostje na ženinovem domu napivali ženinu in nevesti, želeč jima toliko srečnih let, kolikor je v kupici kapljice vina, se je nenkrat pojavil med gosti majhen človek, za cele tri glave manjši od navadnega človeka.

"Kdo si?" je vprašal starešina.

"Deseti brat", je odgovoril nenavaden gost. "Drugič sem v tej hiši in napivam nevesti in ženinu."

Dvignil je kozarec, trčil z nevesto in ženinom in rekel:

"Nevesta... Sina boš rodila — naj te ne obliva rdečica — ki bo mož, večji od drugih, po mišljenju in razumu. V njem bo vse tisto, iz česar je zidana njegova rojstna hiša."

Izgovoril je in izginil.

Tako pripoveduje ustno izročilo in še pristavlja, da ko pride deseti brat v tretje, bo tako majhen, kakor naprtnik. In ko stopi v hišo in pozdravi gospodarja, ki bo študent, se hlisa zruši in pokopije oba, da bo tako izbrisan greh in zadolženo pravici.

Vse, kar lahko povem o mladih letih Petra Murka, znanega filozofa Petra, je povzeto tudi iz ustnega izročila, ki živi med ljudstvom.

Zena Aleša Murka je res rodila, kakor ji je na svatbi prerokoval deseti brat, sina, ki so ga krstili za Petra. Ko pa je otrok, še komaj dve leti star, izgovarjal črko "r" razločno, da si ostalih črk še ni mogel izgovarjati, je bila mati Petra prepričana, da se vse izpolnjuje, kakor je prerokoval deseti brat. Zato je bil, dasi edini sin, ko je izpolnil enajsto leto, oddan v mestne šole, da postane "mož, večji od drugih", kakor je bilo prerokovano.

Ali to ni šlo tako naglo in tudi ne tako lahko. Dokler je še živeli oče, Ignacij Murko, ki ga je zabodel bik, namenjen, da ga zakolje — bil je namreč Ignacij Murko mesar in gostilničar — je vdova Angela morala prevzeti na svoja ramena tudi zunanje skrbi in težave. Ali te skrbi in težave so se pojavile pred ubogo vdovo v tako težki in za njo neverjetni obliki, da je omagala. Dolgo namreč so pogledali skozi okno in na pragu so stali upniki. Dasi je vdova trdila, da njen mož ni delal dolgov, vsaj tako velikih ne, kakor so govorile listine, ki so jih kazali upniki, nji še poleg vsega popolnoma nepoznani, ni to prav nič pomagalo. Hlisa je bila prodana, da se zgodi, kakor je rekel "deseti brat" pri svojem prvem pojavu.

Za vsoto, ki jo je vdova rešila iz prodane hlise, je vzdrževala sina, ki je že dokončal osmi razred gimnazije. Njena želja in misel je bila, kakor je misel in želja vseh kmečkih mater, da gre njen sin v bogoslovje. Saj je tako lahko postane "mož, večji od drugih", kakor je bilo prerokovano.

Ali v mladem človeku spe druge moči in druga volja, kakor je hrepenenje matere. Moči, ki so kakor vulkan, ki se vzbude in razsaja po duševni površini kakor potres, izpreminjajoč njeno gladino.

Ko je Peter Murko končal univerzo, se je njegov korak obrnil na univerzo.

"Misliš, sem in želela, da boš mašnik", je rekla mati.

Peter pa jo je prijel za glavo in ji gledal v oči.

"Mati", je rekel tiho. "Ne morem. Mašnik brez poklica ni mašnik, mati."

Mati je vzdihnila. Za mašniški stan ne čuti poklica. Ali je deseti brat lagal? Teško ji je bilo, ali ni silila. Njena ljubezen ga je opravičevala:

"Profesor bo. Tudi človek, ki ni najmanjši."

Ali izpodjedalo jo je in izpodjedalo. Sin je stal ob njenem grobu in se zamislil v težke misli.

Mladi filozof je bil zdaj sam. Imel je sorodnike v Korobčev-

VRHNJA PLAST

"Ne ugovarjaj mi!"

Belo, demon med barvami

Občutek sredi zasnežene pokrajine

Na mestnih cestah dobimo prav za prav le redkokdaj pred očmi čisto belino snega, ker jo promet prav hitro zamaže. Ker sneg po mestih ne obvlada zornega polja tako kakor v prosti naravi, njegovi posebni vtisi na čutila tudi niso tako izraziti.

Belina snega je pod nekimi okoliščinami prav zli duh med barvami. Med "barvami"? Marsikdo bo oporekal, da po zakonih optike bele barve sploh ni, kakor ni črne. Belina je najčistejša utelešenje svetlobe, sozvočje vseh barv v največji njih svetlosti, med tem ko so ostale barve, kakor rdeča, rumena in modra odtenki med črno in belo.

stu, ki mu sicer, ko je imel denar, ni bilo tuje, a ko ga ni imel, je bilo bolj tuje kakor še nikdar nagovorjeni tujec.

Študiral je in poučeval mlajše ter si tako služil svoj vsakdanji kruh. Čital je knjige in rli po bibliotekah med starimi rokopisi in knjigami. Po ulicah je šel in ni videl nikogar, razen tistih starih rokopisov in knjg, ki jih je gledal v biblioteki. Življenja na ulici ni videl, za živke knjige, ki so hodile mimo njega, se ni zmenil. Zakaj filozof je bil.

Nekoč pa je pogledal na živo knjigo.

Pogledal je žensko. Ni šala, pogledati žensko. Kdor tega ne ve, naj skrbi, da ne izve ali če že ni drugače, kolikor mogoče pozno.

Ko je filozof Peter pogledal žensko, se je zazabil v njegovi notranjosti kakor na morju valovi v viharju. Voz njegovih misli je skočil na drugi tir. Živa knjiga se je odprla pred njim, le ni se vedel, kaj je napisano v nji. Ali romani, ki mamijo človeka, ali zagonetne uganke za reševanje, katerih se lomijo moči? Morda celo uganika življenja, nje nehanje, umiranje in vstajanje, ali pa prosto tiha gladina, ki zaziblje misel v enakomerno sedenje k obedu in večerji. Ali pa vulkan, ki razsaja in uničuje.

Bilo je in zgodilo se je in filozof Peter je obrnil vse svoje misli v tisto smer svojega srečanja. Čas, ki ga je imel in ga porabljal za študiranje, je razdelil na tri dele. Dva dela za študije na univerzi in v biblioteki, en del pa za študiranje žive knjige. Pozneje je ta red spremenil tako, da je polovico vsega časa posvetil študiranju žive knjige. A zopet pozneje je ta načrt ovrzel in določil dva dela vsega časa za študiranje žive knjige, ženske. Pa še tudi tisti eden del za knjige in univerzo je večkrat daroval nji, ki mu je razburila vso notranjost duše in ga, kakor magnetična moč lune k morju, vlekla k sebi.

(Dalje prihodnjič.)

Ce si hočemo predočiti, kako ka izrinila rumenkasto, ugodno učinkujočo svetlobo sveč, je začela belina slaviti prave orgije. V najmočnejši umetni svetlobi belina namreč najbolje svetlobo ustvarja. Razen tega so začeli smatrati belino za nevtralno barvo, baš zato, ker omejuje in otopenjuje. Menili so, da ravnojo higienično, če istovetijo "belo" s "stim". V tem smislu je belina pač higienična, toda motnje, ki izvirajo iz nje, razveljavljajo prednost popolne čistosti. Danes smo to zmoto že davno spoznali in začeli nastopati proti belini.

Novodobne bolnišnice svojih bolnišnikov in operacijskih sob ne pleskajo več belo, temveč v svetlih pastelnih barvah. Baš v operacijski dvorani je šibek rumenkast odtенок najprimernejši, kar vpliva zeleno prvič pomirja, drugič je naravna dopolnilna barva k tisti, ki označuje kirurški posel. Znan je tudi veliki vpliv barv za zdravljenje duševnih bolezni.

Prav tako izginjajo počasi tudi jarko belo prepletkani stroji in stene v naših stanovanjih. Celo knjige tiskajo dandanes pogostoma na rahlo obarvan papir, da bi napravili močnejše preko oči sprejemljivejše za čtivo.

Možganom sporočajo živci, da je medsebojna tekma poedinih barv neodločena, to pomeni, da oddajajo n. pr. za rdečo barvo občutljivi živci v možgane enako močan vtis kakor ostali, za barve občutljivi živci. In to pomeni za možgane belino, kajti istočasno so se do viška razdražili tudi živci, ki so občutljivi za odtenske svetlega, živci za odtenske temnega pa ne reagirajo. Belina se

predstavlja kot barva vseh barv, topotljena v najčistejšo svetlobo. Brez svetlobe bi bila tema.

Občutljivi ljudje imajo srečo zasnežene pokrajine občutek, da so osamljeni, brez varstva in moči, brez zveze z okolico. Ta občutek se lahko stopnjuje tako, da se občutijo kot senca samih sebe in da dobe glavobol.

Ti pojavi niso nič drugega nego živčna motnja, ker se oči in gledalno središče v možganih ne morejo sprijazniti s to "belo neodločenostjo". V naravi imamo preredko priliko gledati pravo, neoporečno belino, tako da naš vid nanjo ni naravnan. Baš pogled na sneg je v primeri s pogledom na barve drugih let časov omejen na zelo kratko dobo. Iz Arktide in iz visokega gorovja vemo, da more pogled na eno uro. Barvni snežni nocoji vida in okvare oči, temveč prave, dolgotrajne živčne motnje. Četjo, da more človek pogled na popolno belino okrog sebe prenašati z nezaščitenimi očmi večjemu eno uro. Varvni snežni nocoji nam težave tega gledanja takoj olajšajo. Nekoliko drugačni so pogoji tedaj, kadar sije na sneg sonce, kajti snežna ploskev se lažje tedaj slabotno rumenkasto ali rdečkasto, med tem ko dobe senčni deli modrikast odtенок.

Ko sta plin in pozneje elektrika izrinila rumenkasto, ugodno učinkujočo svetlobo sveč, je začela belina slaviti prave orgije. V najmočnejši umetni svetlobi belina namreč najbolje svetlobo ustvarja. Razen tega so začeli smatrati belino za nevtralno barvo, baš zato, ker omejuje in otopenjuje. Menili so, da ravnojo higienično, če istovetijo "belo" s "stim". V tem smislu je belina pač higienična, toda motnje, ki izvirajo iz nje, razveljavljajo prednost popolne čistosti. Danes smo to zmoto že davno spoznali in začeli nastopati proti belini.

Novodobne bolnišnice svojih bolnišnikov in operacijskih sob ne pleskajo več belo, temveč v svetlih pastelnih barvah. Baš v operacijski dvorani je šibek rumenkast odtенок najprimernejši, kar vpliva zeleno prvič pomirja, drugič je naravna dopolnilna barva k tisti, ki označuje kirurški posel. Znan je tudi veliki vpliv barv za zdravljenje duševnih bolezni.

Prav tako izginjajo počasi tudi jarko belo prepletkani stroji in stene v naših stanovanjih. Celo knjige tiskajo dandanes pogostoma na rahlo obarvan papir, da bi napravili močnejše preko oči sprejemljivejše za čtivo.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list! Ali ste že naročili Prosveto? Mladinski list svojemu prijatelju? edini dar trajne vrednosti, ki ga ali sorodniku v domovino? To je za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane vsak član, za člana ali članice \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketah \$1.20 za tednik, so jim to prijeto k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.50	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... 1.00	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina. Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina \$.....
 Naslov.....
 Ustavite tednik in ga pripisite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
 2)..... Čl. družina \$.....
 3)..... Čl. družina \$.....
 4)..... Čl. družina \$.....
 5)..... Čl. družina \$.....
 Mesto..... Država.....
 Nov naročnik..... Star naročnik.....